

gemeente
Stichtse
Wecht

Woorjaarsnota 2013

Omslag in de relatie bestuur en samenleving

Inhoudsopgave

1 Inleiding en leeswijzer	2
1.1 Inleiding.....	2
1.2 Status Voorjaarsnota 2013	2
1.3 Communicatie	2
1.4 Leeswijzer	3
2 Strategie en majeure beleidsontwikkelingen	3
2.1 De omslag in de relatie bestuur en samenleving.....	3
2.2 Bestuurskracht en gemeentelijke samenwerking	4
2.3 Gemeentelijke taken	5
2.4 Transformatie in het sociale domein.....	6
2.5 Uitvoering Focus op Morgen.....	8
3 Financieel meerjarenperspectief 2014-2017	9
3.1 Vertrekpunt	9
3.2 Actualisatie financieel beeld	10
3.2.1 Effecten Regeerakkoord Rutte 2 op gemeentefonds.....	10
3.2.2 Overige ontwikkelingen en bijstellingen	12
3.3 Dekkingsmaatregelen	13
3.3.1 Toelichting op de dekkingsmaatregelen	14
3.3.2 Resumé financieel meerjarenperspectief 2014 – 2017	16
4 Uitwerking hoofdlijnen beleid programmaniveau	16
4.1 PROGRAMMA 1 <i>Bestuur en Dienstverlening</i>	16
4.2 PROGRAMMA 2 <i>Veiligheid</i>	17
4.3 PROGRAMMA 3 <i>Beheren Leefomgeving</i>	17
4.4 PROGRAMMA 4 <i>Onderwijs, Kinderopvang en Jeugdzorg</i>	18
4.5 PROGRAMMA 5 <i>Cultuur, Cultureel erfgoed, Sport en Recreatie</i>	19
4.6 PROGRAMMA 6 <i>Werk en Inkomen</i>	20
4.7 PROGRAMMA 7 <i>Welzijn en Zorg</i>	20
4.8 PROGRAMMA 8 <i>Natuur en Milieu</i>	21
4.9 PROGRAMMA 9 <i>Wonen en Ondernemen</i>	22
4.10Onderwerpen verspreid over diverse programma's	23
5 Risicoparagraaf	23

Bijlage 1 Toelichting op financieel meerjaren perspectief

1 Inleiding en leeswijzer

Dit hoofdstuk geeft een algemene toelichting op de inhoud en de status van de Voorjaarsnota 2013. Daarnaast wordt ingegaan op de wijze van communicatie. De leeswijzer licht het karakter van de verschillende hoofdstukken toe.

1.1 Inleiding

Ingrijpende veranderingen voor gemeenten zijn gaande. Niet alleen krijgen gemeentelijke organisaties te maken met grootschalige decentralisatie van taken, ook nemen de budgetten verder af. Desondanks moet de dienstverlening aan burgers, instellingen, verenigingen en bedrijfsleven van steeds hogere kwaliteit zijn.

In deze spagaat zoekt de gemeente naar nieuwe wegen om effectief en efficiënt te functioneren. De balans tussen overheid en de samenleving verschuift, waarbij nieuwe vormen van burgerschap, ondernemerschap en professionaliteit hun intrede doen. Dit is zichtbaar op vele niveaus in de samenleving, waar zelf- en samenredzaamheid, eigen verantwoordelijkheid en zelfsturing meer ruimte krijgen.

Hoewel iedereen nog steeds spreekt over een crisis, is feitelijk meer sprake van een nieuwe werkelijkheid, die dwingt tot fundamentele veranderingen. Om goed mee te bewegen in dit transformatieproces, kiest gemeente Stichtse Vecht voor een wijze van besturen en organiseren, waarbij in haar denken en handelen nadrukkelijker wordt aangesloten op de specifieke wensen en behoeften van de samenleving.

Om adequaat op bovenstaande ontwikkelingen te anticiperen, heeft de gemeenteraad de 'toekomstvisie Focus op Morgen' vastgesteld waarin de kernkwaliteiten van Stichtse Vecht zijn weergegeven. Op hoofdlijnen staat er waar gemeente Stichtse Vecht cruciale opgaven ziet en welke kansen ze wil benutten. Van hieruit kan de gemeente zelf initiatieven nemen, partners zoeken, samenwerken of aanhaken bij initiatieven in de regio. Uitgangspunt is inzetten op behoud én ontwikkeling. In de Voorjaarsnota 2013 is een eerste bescheiden uitwerking gegeven van de aspiraties uit deze toekomstvisie.

1.2 Status Voorjaarsnota 2013

De Planning & Control cyclus 2013 begint met de Voorjaarsnota 2013, hierna genoemd VJN 2013. Deze VJN is een richtinggevend en kaderstellend document van de raad, waarin de hoofdlijnen voor het beleid en de financiën voor de komende jaren zijn vastgelegd. De kaders geven richting aan het college voor het opstellen van de ontwerp begroting 2014 en de meerjarenraming 2015 - 2017. Bij het opstellen van de VJN 2013 wordt rekening gehouden met het feit dat de (nieuwe) beleidsinitiatieven nog slechts voor een korte periode onder het regime van de huidige raad en college worden uitgevoerd. Namelijk tot aan de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2014.

1.3 Communicatie

Gelet op het richtinggevend en kaderstellende karakter van de VJN 2013 is goede interne en externe informatie uitwisseling belangrijk. Via diverse media wordt hieraan bijzondere aandacht geschonken.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 schetst op hoofdlijnen de ontwikkelingen die van belang zijn voor de strategie en de inhoud van het beleid en geeft richtinggevend - in de blauw gearceerde kaders - aanzetten voor het maken van strategische keuzen. Hoofdstuk 3 gaat in op de financiële ontwikkelingen en geeft op basis van het financieel meerjarenperspectief 2014-2017 dekkingsrichtingen aan voor de nadelige saldi. In hoofdstuk 4 vindt een uitwerking plaats op programmaniveau. Deze is enerzijds gebaseerd op de inhoud van de strategische thema's/ onderwerpen van hoofdstuk 2 en heeft anderzijds betrekking op de autonome ontwikkelingen die op de gemeente afkomen. De VJN 2013 sluit af met hoofdstuk 5 waarin dat ingaat op risicobeheersing.

2 Strategie en majeure beleidsontwikkelingen

Dit hoofdstuk schetst in grote lijnen de ontwikkelingen die van belang zijn voor de strategie en het beleid van gemeente Stichtse Vecht. In de blauw gearceerde kaders zijn richtinggevend aanzetten gegeven op basis waarvan de gemeenteraad zijn strategische keuzen en beleidshoofdlijnen kan bepalen. Het Regeerakkoord Rutte 2 en de door de gemeenteraad vastgestelde 'toekomstvisie Focus op Morgen' is hierbij het richting- en beeldbepalende gedachtegoed.

2.1 De omslag in de relatie bestuur en samenleving

Dit is het derde jaar van gemeente Stichtse Vecht. Een jonge gemeente, die wordt geconfronteerd met forse veranderingen. Velen beseffen nog nauwelijks dat een beweging is begonnen van verregaande democratisering en ingrijpende decentralisatie. Beide begrippen, democratisering en decentralisatie, lijken ontoereikend om te duiden wat gaande is, zodat over een *omslag* wordt gesproken als het gaat om de verandering naar een actieve samenleving en over een *transformatie* als het gaat om de overdracht van rijkstaken aan gemeenten met miljardenbudgetten. Het is daarom nodig te benadrukken welke veranderingen te verwachten zijn in de relatie tussen bestuur en samenleving.

Het besef begint door te dringen dat de manier van systematisch werken van de overheid via uitgebreide procedures en regelgeving niet voldoet, in ieder geval niet voor een groot deel van de overheidsactiviteiten. De omslag houdt in dat de burgers zelf activiteiten gaan oppakken en dat de overheid meer uitgaat van de leefomgeving en de beleving van burgers. Er is veel aandacht voor dit onderwerp. De vicevoorzitter van de Raad van State, Piet-Hein Donner, koos voor zijn lezing in Paushuize te Utrecht op 28 februari 2013, het onderwerp "Publiek domein, particuliere sfeer; een verschuivende verhouding". Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verbaasde eind maart met de visie 'Bestuur in samenhang' door sterker dan op het eigenlijke onderwerp - de bestuurlijke organisatie in Nederland - in te gaan op de meer eigentijdse relatie tussen burger en bestuur. Met grote letters wordt de boodschap gebracht: 'DE OVERHEID MOET NIET MEER DENKEN VOOR DE BURGER, MAAR UITGAAN VAN DE BURGER' De term doe-democratie wordt in dit verband gebruikt en als het ministerie ingaat op het lokaal bestuur (hoofdstuk 3) staat er: 'Organiseer taken dicht bij de mensen, bij gemeenten dus.'(einde citaat).

Taken komen dus naar de gemeenten toe. Tegelijk is het de bedoeling dat burgers het zelf gaan doen. Dat stelt lokale bestuurders voor uitdagende en moeilijke opgaven. Bij bestuurders gaat het om de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders (B&W) dat steeds meer moet loslaten om burgers de ruimte te geven. Het vertrouwen moet bij burgers groeien dat zij werkelijk de kans krijgen om activiteiten zelf te organiseren. Als zowel de gemeente als de burgers de omslag maken en

aan de nieuwe manier van werken beginnen, kan de verandering snel gaan. Het is niet moeilijk om te bedenken ‘welke beren er op de weg zijn’ naar meer burgerdeelname. Allereerst zal opgemerkt worden dat bezuinigingen de drijfveer vormen achter deze omslag. Erkend moet worden dat de decentralisatie van taken gepaard gaat met kortingen. Taken moeten inderdaad met minder geld worden uitgevoerd, soms zelfs terwijl problemen toenemen. Ook zal worden beweerd dat de overheid niet echt macht wil afstaan. Het is dus een hele uitdaging om de weg van de meer eigentijdse relatie tussen burger en bestuur in te slaan.

De gemeenteraad legt de uitvoering in handen van het college van B&W inclusief de aansturing van het ambtelijk apparaat. Het is van strategisch belang om de uitvoering door ambtenaren bij de visie te betrekken. Als zij niet mee veranderen, lukt het nog niet. Niet alleen bestuurders, ook ambtenaren moeten de omslag maken naar de nieuwe manier van werken. Dat is niet bij elke soort van gemeentelijke activiteiten even belangrijk.

De *standaarddienstverlening* (paspoorten, rijbewijzen, informatie) blijft nog het dichtst bij de oude manier van werken, zelfs als documenten zouden worden opgestuurd. De procedures rond *infrastructurele voorzieningen* (wegen, bestemmingsplannen, huisvesting, vastgoed) zijn deels uitvoeringsgericht en productgericht. Deels kan daarbij volgens standaarden worden gewerkt. Wanneer burgers bij bepaalde voorzieningen sterk zijn betrokken, is een andere aanpak nodig. De *individuele dienstverlening* (zoals re-integratie in het arbeidsproces, schuldsanering, zorg aan huis, jongerenwerk) vraagt vooral om een ander soort werken dan in het verleden, sterk rekening houdend met de context, mensgericht en omgevingsgericht. Het gaat dan om werken en organiseren met veel inlevingsvermogen. Activiteiten van de gemeente die met de *leefbaarheid, veiligheid en zingeving* te maken hebben, vragen om medewerkers en zo nodig om bestuurders, die wat betreft inhoud en uitvoering sterk rekening houden met de burgers. Het college van B&W dient er bovendien toezicht op te houden op welke manier de vier categorieën van gemeentelijke activiteiten (cursief gedrukt) worden georganiseerd, rekening houdend met de mate van inbreng van burgers.

(1) Gemeente Stichtse Vecht wil bewust en actief deelnemen aan een omslag in de relatie tussen burgers en bestuur, waarbij meer wordt uitgegaan van een actieve samenleving en betrokken burgers, zowel bij de dienstverlening als bij de wijze van organiseren.

2.2 Bestuurskracht en gemeentelijke samenwerking

Op 29 januari 2013 stelde de raad de ‘toekomstvisie Focus op Morgen’ vast. Daarmee heeft Stichtse Vecht de eigen identiteit geduid en een visie voor de toekomst gegeven (horizon 2040). Onze betrekkelijk nieuwe gemeente heeft daarmee energie gestoken in het ontwikkelen van gemeenschapsgevoel, van de gemeente als geheel en de kernen in het bijzonder. Tegelijk valt op dat het kabinet initiatieven neemt tot verdere opschaling van gemeenten. Hoewel Stichtse Vecht hierin geen initiatiefnemer is, blijft dit waarschijnlijk nog jaren een bestuurlijk thema. Op korte termijn ligt er niet langer de nadruk op fusies van gemeenten, maar op samenwerking van gemeenten. Dat maakt dat gemeenten op een meer ontspannen manier partners kunnen zoeken. Op voorhand heeft onze gemeente daarbij een positieve grondhouding. De toekomstvisie die in januari is vastgelegd, biedt steun om te opereren vanuit eigen kracht en identiteit. De raad zelf bepaalt daarbij de richting.

Stichtse Vecht wil zelfbewust samenwerking met andere gemeenten aangaan, waarbij sprake is van wisselend partnerschap. Daarbij moeten twee belangrijke opmerkingen worden gemaakt. De ene is dat de gemeente Stichtse Vecht niet op voorhand samenwerking met gemeenten wil uitsluiten als die gemeenten in de omgeving liggen of als Stichtse Vecht met die gemeenten een gemeenschappelijk belang heeft. De andere opmerking is, dat de mogelijkheden tot samenwerking met de gemeenten Wijdmeren en Weesp bijzondere aandacht krijgen, omdat de keuze voor samenwerkingsverbanden sterk te maken heeft met een gemeenschappelijke identiteit en wederzijdse voorkeur. Zo valt op dat Woerden in het zuidwesten van de provincie samenwerkt, terwijl Ronde Venen contacten heeft met enkele gemeenten in Noord-Holland. De contacten met Woerden en Ronde Venen hoeven daar niet onder te lijden. Voor zowel Stichtse Vecht als voor Wijdmeren en Weesp geldt bovendien dat andere vormen van samenwerking niet zijn uitgesloten. Voor Stichtse Vecht betekent dit dat zelfbewust en actief wordt deelgenomen aan de samenwerking in U10 verband, dat wil zeggen de verkenning van de gemeenten in het stadsgewest Utrecht plus Woerden. Er zijn daarnaast nog meer vormen van samenwerking. Waar het om gaat is dat gemeente Stichtse Vecht op voorhand geen belemmeringen wil opwerpen, maar wel een voorkeur wil uitspreken, waarbij de keuze wordt gemaakt voor de gemeenten Wijdmeren en Weesp.

Steeds meer rijkstaken die in de nabije toekomst door gemeenten moeten worden uitgevoerd vragen om een brede aanpak. Tegelijkertijd worden gemeentelijke budgetten kleiner, is er een noodzaak tot efficiency en zijn de kwalitatieve eisen aan gemeentelijke organisaties hoog. In dit licht zijn Stichtse Vecht, Weesp en Wijdmeren logische en veelbelovende partners om intensief te gaan samenwerken. Hierdoor kunnen ontwikkelingen samen worden aangepakt, kunnen de kosten van de gemeentelijke organisaties zo laag mogelijk blijven en kan de kwaliteit van de dienstverlening op peil blijven. In het gebied liggen vergelijkbare opgaven. Het gaat om een kansrijk gebied met een toeristische en recreatieve potentie. Het gebied kenmerkt zich daarnaast door belangrijke kwaliteiten als de kleinschaligheid en menselijke maat. De infrastructuur en ligging tussen de grootstedelijke agglomeraties Utrecht en Amsterdam, Hilversum en Almere, bieden kansen voor economische vitaliteit. Het is van het grootste belang om te zoeken naar een goede balans tussen behoud en ontwikkeling van het gebied. Voor Stichtse Vecht maar ook voor de beide andere gemeenten zijn het behouden van de lokale identiteit en een herkenbaar bestuur belangrijke voorwaarden voor de samenwerking.

(2) Gemeente Stichtse Vecht wil een positieve grondhouding aannemen tegenover diverse vormen van samenwerking. De voorkeur van Stichtse Vecht en daarmee een duidelijke keuze geldt voor de gemeenten Wijdmeren en Weesp.

2.3 Gemeentelijke taken

De gemeente dient zich voortdurend te bezinnen op het eigen takenpakket. Dat is ook los van de ingrijpende ombuigingen het geval en dat pad is Stichtse Vecht samen met bewoners opgegaan. Dat blijft de aanpak voor de toekomst. De economische recessie leidt tot de afname van werkgelegenheid, en stagnatie van de bouwproductie. De woningmarkt staat zwaar onder druk en de maatregelen uit het Regeerakkoord Rutte 2 dragen op korte termijn niet bij aan verlichting van deze druk. Op de korte en middellange termijn worden minder woningen gerealiseerd. Dat heeft gevolgen voor het inwonertal en het draagvlak voor voorzieningen, voor de doorstroming op de woningmarkt, werkgelegenheid en

economische activiteiten. Het leidt ook tot hogere bijstandsuitgaven, terwijl met kleiner wordende budgetten meer moet gebeuren met minder mensen.

Op Europees niveau groeit het besef dat alleen met temporiseren van bezuinigingen en stimuleren van de economie kan worden voorkomen dat de recessie verdiept. Mogelijk leidt dit tot een aanpak en tot maatregelen die enigszins verlichten. Op lokaal niveau ligt er de opdracht om samen met bewoners de gemeentelijke middelen zo goed mogelijk in te zetten.

2.4 Transformatie in het sociale domein

Het rijk heeft besloten om de verantwoordelijkheid voor het sociale domein (zorg, welzijn en werken) over te hevelen van rijk en provincie naar gemeenten. In het onderdeel 2.1 werd het woord “transformatie” al genoemd, waarmee de grote decentralisaties in het sociaal domein worden bedoeld. Er wordt ook wel over transitie gesproken. De komende jaren worden drie belangrijke transitie doorgevoerd: de Participatiewet (‘werken naar vermogen’), de extramurale begeleiding en persoonlijke verzorging van de AWBZ naar de Wmo en de gehele jeugdzorg en passend onderwijs. Daarmee krijgt de gemeente zeggenschap over praktisch het hele sociale domein. Het betekent een belangrijke toename van gemeentelijke financiële middelen. De omvang van de transformatie is vergelijkbaar is met de omvang van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds (landelijk ruim € 18 miljard). Daardoor beslaan de middelen in het sociale domein over enige jaren circa de helft van de gemeentebegroting. Daarbij is het gewenst nog eens te wijzen op punt 2.1 dus de omslag in de relatie bestuur en samenleving. Samen met de inwoners moeten de beschikbare middelen zo goed mogelijk worden ingezet.

(3) Het gewenste resultaat voor de inwoners staat centraal in het sociale domein; het is meer dan de uitvoering van de ‘Haagse plannen’. De opgave voor de decentralisaties wordt niet benaderd als een bedrijfskundige uitdaging. De taken worden goed en doelmatig uitgevoerd.

In 2012 heeft de gemeente in samenspraak met inwoners en organisaties de integrale visie ‘Samen sterk in Stichtse Vecht’ ontwikkeld, met het oog op de lokale inbedding van deze drie transitie met als leidraad de kanteling in de Wmo en Welzijn Nieuwe Stijl. De parlementaire behandeling moet nog afgerond worden. Als de voorstellen worden aangenomen, gaat het om *autonome, wettelijk verankerde* operaties: de gemeente wordt onherroepelijk verantwoordelijk voor deze taken, waarbij er bovendien sprake is van aanzienlijke efficiencykortingen (25 – 30%) op de meekomende budgetten. In totaal gaat het om een efficiencykorting van € 2 miljard, zodat een veranderde aanpak ook om die reden noodzaak is. Tegelijkertijd, en dit is cruciaal, heeft de gemeente de regie over de *wijze waarop* die decentralisaties lokaal worden ingebed.

(4) De door het Rijk overgehevelde budgetten zijn taakstellend. Dit betekent dat duidelijke keuzen worden gemaakt voor welke doelgroepen en voor welke taken de beperkte middelen worden ingezet.

De gemeente staat in de komende jaren voor een majeure strategische opgave; de drie transitie brengen een transformatie van het sociale domein met zich mee:

- *Ingrijpende herinrichting van het sociale domein, met 'eigen kracht' en 'samenredzaamheid' als leidraad*
De decentralisaties vereisen de ambitie voor een ingrijpende herinrichting van het sociale domein, met 'eigen kracht' en 'samenredzaamheid' als leidraad, waarbij ondersteuning en zorg meer aan de voorkant (i.p.v. aan de dure achterkant van de keten), 'dicht bij huis' in wijken en kernen en dus effectiever en efficiënter georganiseerd worden, conform het uitgangspunt 'één huishouden, één plan, één regisseur'.
- *Noodzaak tot veranderingen gelet op rijkskortingen*
Een nieuwe benadering, is beslist ook nodig omdat de gemeente anders in financiële en kwalitatieve problemen komt. Anders gezegd: het is geen oplossing als de gemeente de rijkskortingen een op een 'doorvertaalt' in lokale kortingen op Wmo-voorzieningen. Het compensatiebeginsel in de Wmo maakt dat de gemeente verantwoordelijk blijft voor adequate ondersteuning (in welke vorm dan ook) van inwoners. Een actieve samenleving is dus noodzaak omdat gelet op de kortingen waarmee decentralisaties gepaard gaan, alleen voldoende inzet kan worden bereikt met betrokken burgers.
- *Verhoudingen tussen lokale overheid, inwoners en organisaties worden getransformeerd*
De herinrichting van het sociale domein vereist een cultuuromslag bij inwoners, organisaties, professionele dienstverleners en lokale overheid (een campagne van lange adem), en vereist 'nabijere' en toegankelijker vormen van organiseren, ook in de dienstverlening door de gemeente zelf, met een versterkte en integrale inzet op gebiedsgericht werken. Met name het stimuleren van actief burgerschap, het versterken van de sociale infrastructuur en het creëren van collectieve arrangementen worden op dit moment al vormgegeven via gebiedsgericht werken. Op belangrijke sociale thema's die in een buurt, wijk of dorp spelen, worden samenwerkingen en netwerken ontwikkeld. Dit gebeurt zowel met bewoners als met professionele partners. Hierbij vindt de zoektocht plaats naar het opzetten van sociale wijkteams. Deze teams vormen een belangrijke verbindende schakel tussen uiteenlopende partijen in zorg en welzijn. Ook kunnen deze sociale wijkteams gekoppeld worden aan de huidige fysieke wijkteams. Om steeds de juiste samenwerking te kunnen vormen, is het van belang om bekend te zijn met de identiteit en beste benaderingswijze van ieder dorp of wijk. Met gebiedsgericht werken wordt dit in beeld gebracht (*wijkbranding*) waardoor we als gemeentelijke organisatie in de toekomst effectiever en gericht kunnen inspelen op de eigen kracht van onze inwoners.

(5) In de verdeling tussen wat de overheid doet en wat de inwoners doen, komt een forse verschuiving richting inwoners. Dit vergt van de samenleving een investering in de zelf- en samenredzaamheid. De gemeente treedt (geleidelijk) terug in een faciliterende rol.

Dat de transformatie zo sterk de aandacht krijgt, in Stichtse Vecht en in heel Nederland, ligt in de combinatie van kansen en risico's die uit de voorgaande uitspraken (in blauw kader) blijken. Daarom nog enkele opmerkingen over de forse reikwijdte, de financiën en de aanpak.

Zeer recentelijk heeft het kabinet een sociaal akkoord afgesloten met de sociale partners. Gevolg van dit sociaal akkoord is onder meer dat de Participatiewet per 1 januari 2015 in werking treedt en niet

meer per 1 januari 2014 zoals in het Regeerakkoord stond. De financiële effecten van het sociaal akkoord zijn op dit moment nog onduidelijk. We hopen in het kader van de meicirculaire 2013 dan wel de Programmabegroting 2014 hierover meer inzicht te verschaffen.

Wat de financiën betreft, werd al opgemerkt dat rijksbedragen de gemeenten bereiken met een korting. Daarom is het nodig dat in overleg met burgers bedragen goed worden uitgegeven. Van die aanpak hangt veel af, want als inwoners een andere houding aannemen en bepaalde voorzieningen als verworven rechten zien, waarbij ze mogelijk zelfs procedures beginnen om die rechten veilig te stellen (de claimcultuur die ook Nederland heeft bereikt) dan loopt gemeente Stichtse Vecht forse risico's. Vandaar de opvallende tegenstelling tussen geweldige kansen voor beleid samen met inwoners en risico's vanwege juridische procedures. Bij de aanpak gaat het in de eerste plaats om een bewuste poging om tot meer participatie van burgers te komen, tot een samenleving die sterk is en minder afhankelijk van de overheid. De veranderingen die op de gemeente afkomen zijn uitdagingen om bestuurskracht te tonen en positie in te nemen. Gelet op alle omstandigheden, vraagt dit veel van de inwoners, van het bestuur en de medewerkers.

2.5 Uitvoering Focus op Morgen

Nu de 'toekomstvisie Focus op Morgen' door de raad is vastgesteld, wordt daaraan uitvoering gegeven, zowel in beleidsmatige als praktische zin. Focus op Morgen zal worden uitgewerkt door het opstellen van een strategische agenda, door een economisch en een ruimtelijke structuurvisie en door het vormgeven van beleid betreffende de transitie van sociaal beleid. Verder komen er uitwerkingen in een woonvisie, een verkeersvisie, een duurzaamheidsvisie, een participatienota, een communicatie-visie en een vrijetijdsvisie.

(6) Gemeente Stichtse Vecht richt zich op duurzame ontwikkeling; dit is een vast onderdeel van het afwegingenkader.

Het gaat bij duurzaamheid om de bekende begrippen van people, planet, profit (de samenleving, de aarde en de welvaart) die centraal staan in een wereldwijde visie op duurzaamheid. De gemeente heeft een aanjaagrol als het gaat om duurzaamheid: partijen verbinden, kennis delen, initiatieven ondersteunen. Duurzaamheid in de brede zin als automatisme in al ons gemeentelijk handelen inbrengen en verankeren in onze omgeving, vergt een langdurige impuls.

(7) Gebiedsgericht werken aan de leefbaarheid en veiligheid draagt bij aan de kracht van de kernen en menselijke maat.

Uitgangspunt bij gebiedsgericht werken is het bevorderen van een prettige en veilige woon- en leefomgeving. Stichtse Vecht stelt ter bevordering van de leefbaarheid en veiligheid een gebiedsontwikkelingsprogramma op per kern en doet dit in nauwe samenwerking met inwoners, bewonersgroepen en overige relevante partijen. Het gaat om een integrale aanpak van fysieke leefbaarheid, sociale leefbaarheid, voorzieningenniveau en veiligheid.

Het behouden van vitale kernen gebeurt door adequaat in te springen op ontwikkelingen en trends. Middels gebiedsgericht werken is het mogelijk goed contact te hebben en te houden met de kernen, waardoor ontwikkelingen tijdig worden gesignaleerd. Het gebiedsgericht werken bevordert de initiatiefkracht van inwoners en werkt van buiten naar binnen en *bottum up*. Het participatieve werken bevordert de interactieve beleidsvorming en werkt van binnen naar buiten. De transities in het sociale domein vragen erom dat voorzieningen dichtbij in de wijk of het dorp worden georganiseerd en vragen om samenredzaamheid.

Het gemeenschappelijke belang en doel in al deze trajecten is een interne en externe cultuuromslag. Intern (de ambtelijke organisatie) moet de gemeente leren om meer los te laten en meer te vertrouwen op de kracht van de inwoners. De gemeente heeft vooral een verbindende en faciliterende rol. Extern moet zij inwoners en maatschappelijke partners stimuleren om vitale coalities te vormen en thema's die in een wijk spelen zelf op te pakken.

(8) Ontwikkelingen komen zo veel mogelijk participatief tot stand. Maatwerk is daarbij leidend.

Eén van de gevolgen van veranderend beleid is dat van burgers meer wordt gevraagd om zelf op te lossen. Als mensen zelf meer doen, heeft dat voordelen. Aandacht voor burgerparticipatie betekent, net als aandacht voor duurzaamheid, dat daardoor over de hele linie de kwaliteit van ons beleid kan worden verbeterd. Dit jaar stelt de gemeente het Actieprogramma burgerparticipatie op en voert dit uit. Daarin staan concrete acties voor zowel de gemeente als de inwoners.

(9) Door de drie trajecten met elkaar te verbinden (gebiedsgericht werken, participatie en transities sociaal domein) zullen zij elkaar versterken bij de uitvoering van Focus op Morgen

3 Financieel meerjarenperspectief 2014-2017

In dit hoofdstuk actualiseren wij, mede op basis van onder andere de in hoofdstuk 2 en 4 geschetste ontwikkelingen, het financieel meerjarenperspectief. De exacte gevolgen van de in de VJN 2013 opgenomen ontwikkelingen op de taken van de gemeente worden vervolgens in de Programmabegroting 2014 uitgewerkt.

3.1 Vertrekpunt

Voor het actualiseren van het financieel meerjarenperspectief hanteren wij de Programmabegroting 2013 als vertrekpunt. Hierbij presenteerden wij een sluitende begroting, ondanks de omvang van de financiële opgave waarvoor wij ons als gemeente gesteld zagen (een nadelig saldo van € 3,3 miljoen in 2013). Dit was mogelijk door een breed pakket van maatregelen waaronder een 2^e tranche van de Strategische heroverweging. Het totaal aan maatregelen resulteerde in het onderstaande meerjarenperspectief voor de jaren 2013 - 2016:

Financieel perspectief Programmabegroting 2013

(bedragen in duizend euro)

Begrotingsjaar	2013	2014	2015	2016
Begrotingssaldo	0	- 453	- 867	145

(- = nadeel)

3.2 Actualisatie financieel beeld

Ondanks de (omvangrijke) rijksbezuinigingen in de jaren 2012 en 2013, kondigde het Regeerakkoord Rutte 2 vanaf 2014 wederom maatregelen aan die van invloed zijn op de gemeentelijke taken en financiën. Het akkoord bevat, naast de reeds eerder aangekondigde decentralisaties, verschillende onderdelen die gemeenten direct raken zoals de versoering van het sociale domein, de beoogde opschaling van gemeenten, afroaming van onderwijsbudgetten.

De eind 2012 ontvangen decembercirculaire gemeentefonds 2012 geeft een eerste indruk van de gevolgen van het Regeerakkoord voor het gemeentefonds en de daaruit te ontvangen Algemene uitkering. In de raadsinformatiebrief (RIB) van 8 februari 2013 hebben wij deze, vertaald naar Stichtse Vecht, met u gedeeld. De bijstellingen in het financieel beeld die volgen uit de circulaire lichten wij onderstaand op hoofdlijnen toe. In de meicirculaire 2013 en latere circulaires zullen de effecten van het Regeerakkoord nader worden uitgewerkt. Aangezien bij het opstellen van de VJN 2013 de mei-circulaire 2013 nog niet beschikbaar is, baseren wij ons bij het bepalen van de Algemene uitkering uit het gemeentefonds op de decembercirculaire 2012.

Naast de gevolgen van het Regeerakkoord, zien wij tevens een aantal autonome en beleidsmatige ontwikkelingen met financiële gevolgen voor de meerjarenbegroting. Dit betreft bijvoorbeeld de verwachte effecten van de invoering van de Participatiewet op de budgetten voor WSW, bijstand en reïntegratie of de actualisatie van de reserves naar aanleiding van de eind 2012 vastgestelde herziene nota's Reserves en voorzieningen en Waardering en afschrijving door de activaharmonisatie. Wij hebben het financieel perspectief ook voor deze ontwikkelingen bijgesteld.

3.2.1 Effecten Regeerakkoord Rutte 2 op gemeentefonds

Het kabinet Rutte 2 heeft aangekondigd een solide beleid te voeren om de overheidsfinanciën op orde te brengen. Het Regeerakkoord vraagt daarbij ook van gemeenten een bijdrage. Naast de ombuigingen op het gemeentefonds door de normeringsystematiek "trap op, trap af", bevat het Regeerakkoord ook meer generieke ombuigingen die gemeenten raken. Zo ziet het kabinet een belangrijke rol voor gemeenten bij het overnemen van rijkstaken zoals jeugdzorg, delen van de AWBZ, de inkomensondersteuning van chronisch zieken en gehandicapten en taken op het gebied van werk en inkomen (in het kader van de Participatiewet). Deze decentralisaties gaan gepaard met de overdracht van geldmiddelen met daaraan verbonden kortingen. De kortingen zijn enerzijds het gevolg van maatregelen om het beroep op de overheid te verminderen, anderzijds zou gemeentelijke uitvoering tot besparingen kunnen leiden.

Op basis van de decembercirculaire gemeentefonds 2012 hebben wij een doorrekening gemaakt van de gevolgen van het Regeerakkoord op de door Stichtse Vecht uit het fonds te ontvangen Algemene uitkering in de jaren 2014 - 2017.

Bij deze doorrekening is het onderhandelingsakkoord Gemeentefinanciën betrokken, dat tussen het kabinet en de koepels van medeoverheden (VNG, IPO en Unie van Waterschappen) op 18 januari 2013 is gesloten.

Dit akkoord bevat afspraken over:

- de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof),
- het schatkistbankieren en
- het Btw-compensatiefonds.

Door de afspraken worden de financiële gevolgen van het rijksbeleid enigszins verlicht. Zo wordt de EMU-tekortruimte voor het doen van investeringen verruimd, mogen gemeenten in plaats van alleen schatkistbankieren ook geld uitlenen aan andere overheden, om een hoger rendement te behalen en gaat de in het Regeerakkoord opgenomen afschaffing van het Btw-compensatiefonds niet door. Daarbij heeft het Rijk aangegeven de in het Regeerakkoord opgenomen korting van € 550 miljoen, die samenhangt met de geplande afschaffing van het Btw-compensatiefonds in tact te laten en te verrekenen met het provincie- en gemeentefonds. De uitwerking daarvan verwachten wij bij de meicirculaire 2013. Met dit onderhandelingsakkoord Gemeentefinanciën hebben wij, evenals veel andere gemeenten en provincies, ingestemd. Dit niet, omdat we zo gelukkig zijn met het akkoord, maar omdat het er niet mee instemmen zou leiden tot een nadeliger alternatief voor onze gemeente.

In onderstaand overzicht zijn de mutaties in de Algemene uitkering voor Stichtse Vecht op hoofdlijnen weergegeven. Daarbij hebben wij aangenomen, dat de mutaties in het gemeentefonds vanwege het Regeerakkoord via de accessen (uitkeringsfactoren) zullen worden doorgevoerd en niet via de verschillende verdeelmaatstaven. In de meicirculaire 2013 en latere circulaire's zullen de effecten van het Regeerakkoord op het gemeentefonds definitief worden opgenomen. De mutaties en het daaruit volgende beeld moeten om die reden als indicatief worden beschouwd.

(bedragen in duizend euro)

Mutaties Algemene uitkering (decembercirculaire gemeentefonds 2012)	2014	2015	2016	2017
a. Accresontwikkeling	548	359	-782	-1.578
b. WMO (huishoudelijke hulp)	-260	-2.844	-3.325	-3.325
c. Onderwijshuisvesting	0	-747	-747	- 747
d. Afschaffen Btw-compensatiefonds	0	6.656	6.656	6.656
e. Overige Btw-correcties	-507	-507	-507	-507
f. Overig	0	-9	-213	-461
Totaal mutaties decembercirculaire	- 219	2.908	1.082	38
Correctie Btw-compensatiefonds (onderhandelingsakkoord: niet doorgaan afschaffing)		-6.656	-6.656	-6.656
Totaal mutaties Algemene uitkering na onderhandelingsakkoord	- 219	-3.748	-5.574	-6.618

(- = nadeel)

In bijlage 1 lichten wij deze onderdelen nader toe.

3.2.2 Overige ontwikkelingen en bijstellingen

Naast de ontwikkelingen in de Algemene uitkering als gevolg van het Regeerakkoord, zien wij tevens een aantal andere autonome en beleidsmatige ontwikkelingen met een financieel effect voor de jaren 2014 en verder. Ook voor deze ontwikkelingen, die in onderstaande tabel zijn weergegeven, stellen wij het financieel meerjarenperspectief bij. Zoals in hoofdstuk 2 is toegelicht, zijn de mogelijke financiële effecten van het sociaal akkoord nog niet in het huidige financiële meerjarenperspectief meegenomen.

TABEL ACTUALISERING FINANCIËEL MEERJAREN-PERSPECTIEF

(bedragen in duizend euro)

Omschrijving	2014	2015	2016	2017
Saldo begroting 2013	-453	-867	145	578
Autonome ontwikkelingen				
1. Algemene uitkering gemeentefonds				
Decembercirculaire	-219	-3.748	-5.574	-6.618
Uitkomst onderhandelingsakkoord 18 januari 2013	0	-1.604	-1.604	-1.604
Extra Rijksbezuinigingen (Oranje-akkoord)	-585	-585	-585	-585
Subtotaal	-804	-5.937	-7.763	-8.807
2. Overige autonome ontwikkelingen				
Digitale overheid	-59	-59	-59	-59
Vermindering raadsleden	64	84	84	84
Bijstelling WSW	30	45	62	79
Bijstelling budget bijstand	-209	-107	-82	-251
Subtotaal	-174	-37	5	-147
3. Begrotingscorrecties				
Bijstellen raming CJG (niveau rijksbijdrage)	275	275	275	275
Overige begrotingscorrecties	24	-212	-54	-98
Storting voorziening APPA	-150	-150	-150	-150
Subtotaal	149	-87	71	27
4. Beleidsontwikkelingen				
Herstellen budget onderwijsachterstandenbeleid	-106	-106	-106	-106
Bijdrage Economic Board Utrecht	0	-63	-63	-63
Boa's	-75	-75	-75	-75
Subtotaal	-181	-244	-244	-244
5. Mutaties reserves				
als gevolg van harmonisatie (activa)	295	55	21	8
Totaal mutaties (incl. afronding)	-1.168	-7.118	-7.765	-8.585

(- = nadeel)

In bijlage 1 lichten wij deze ontwikkelingen nader toe.

3.3 Dekkingsmaatregelen

Gelet op het geschetste financieel beeld uit de decembercirculaire gemeentefonds 2012, aangevuld met nieuwe rijksbezuinigingen en overige autonome en beleidsontwikkelingen is het maken van keuzes onvermijdelijk om tot een sluitende meerjarenbegroting 2014 en verder te komen. Bij deze keuzes zullen oorzaak en gevolg met elkaar in verband worden gebracht.

Uit de in paragraaf 3.2 weergegeven analyse blijken de lagere rijksinkomsten met name te liggen op het terrein van de WMO, onderwijshuisvesting en meer algemenere kortingen op het gemeentefonds als gevolg van rijksbezuinigingen, btw-correcties en het onderhandelingsakkoord Gemeentefinanciën.

Wij vertalen de nadelen op deze onderdelen door in de dekkingsmaatregelen, waarbij wij ook de stelpost voor het opvangen van kortingen op Algemene uitkering gemeentefonds betrekken. Voor de diverse beleidsontwikkelingen en begrotingscorrecties leggen wij aanvullende dekkingsmaatregelen voor. Deze maatregelen zijn in onderstaande tabel weergegeven:

TABEL DEKKINGSMAATREGELEN

(bedragen in duizend euro)

Dekking	2014	2015	2016	2017
1. Rijksbezuinigingen				
a. Verlaging WMO-budget	260	2.844	3.325	3.325
b. Herallocatie budgetten onderwijshuisvesting	0	747	747	747
c. Aanpassing budget onderwijsbeleid	0	35	70	106
2. Onttrekking stelpost Algemene uitkering Gemeentefonds als gevolg van:				
a. In stand blijven Btw-compensatiefonds	0	1.604	1.604	1.604
b. Overige Btw correcties	0	508	508	508
c. Oranje-akkoord	585	585	585	585
3. Overige dekkingsmaatregelen				
a. Extra bezuinigingen VRU	0	75	125	175
b. Overdragen beheerstaken naar inwoners	0	100	200	200
c. Stofkamanalyse begroting	100	100	100	100
d. Duurzaamheidsbeleid	0	100	150	200
e. Economische ontwikkeling	0	63	63	63
f. Verhogen taakstelling vastgoedportefeuille/-beleid	100	150	200	250
g. Rentebesparing vastgoedbeleid	0	0	100	100
h. Verhogen formatieve taakstelling PUSH 1	100	200	200	200
i. Intensivering ambtelijke samenwerking	100	100	100	100
Totaal dekking	1.245	7.210	8.077	8.263
Saldo (incl. afronding)	76	93	311	-322

(- = nadeel)

3.3.1 Toelichting op de dekkingsmaatregelen

1. Dekking rijksbezuinigingen

a. Verlaging WMO-budgetten

Voor de uitvoering van de WMO ontvangt de gemeente een integratie-uitkering. Het beroep op de bestaande huishoudelijke hulp in de WMO wordt voor nieuwe cliënten in 2014 beëindigd. Voor bestaande cliënten gaat de maatregel een jaar later in. Gemeenten behouden 25% van het budget voor een maatwerkvoorziening.

Voor rijksbijdragen geldt het financiële uitgangspunt van budgettaire neutraliteit tussen de betreffende inkomsten en uitgaven. Gelet hier op vangen wij de daling in de WMO-uitkering op door een evenredige verlaging van de WMO-budgetten. Daarnaast zal de beëindiging van het beroep op de huishoudelijke hulp in zijn huidige vorm ook gevolgen hebben voor de zogenaamde 'staartkosten' (algemene kosten) verbonden aan de uitvoering daarvan. Deze zullen niet in hetzelfde tempo kunnen worden gereduceerd als de direct aan de uitvoering van de huishoudelijke hulp verbonden kosten. Vandaar dat wij vooralsnog de besparing op deze staartkosten niet in het dekkingsoverzicht hebben meegenomen.

b. Herallocatie budgetten onderwijshuisvesting

De korting op de Algemene uitkering, vanwege de uitname van in het gemeentefonds aan onderwijs-huisvesting toegerekende middelen van ca. € 747.000, wordt gedekt door:

- inkoop- en organisatievoordelen te benutten die samenhangen met het integraal beheer van de openbare ruimte. Deze besparing heeft geen gevolgen voor het onderhoudsniveau van het beheer;
- aanvullend hierop de uitkomsten van het onderzoek van de vastgoedportefeuille, inclusief de onderwijs(huisvestings) budgetten, aan te wenden. Algemene dekkingsmiddelen worden door de motie Van Haersma Buma als het ware gelabeld en krijgen daarmee het karakter van een doeluitkering. Wij zijn daardoor van mening dat de mutaties in de Algemene uitkering door bijstellingen in de verdeelmaatstaf 'aantal leerlingen', naar analoge werking van een doeluitkering, bij de herallocatie van onderwijsbudgetten betrokken kunnen worden.

c. Aanpassing budget onderwijsbeleid

Voor de uitvoering van de OAB-overeenkomsten (onderwijsachterstandenbeleid) is onder de nieuwe beleidsontwikkelingen een structurele post opgenomen van € 106.000. Vanwege het gekozen uitgangspunt dat wij de (overgehevelde) taken binnen het door het Rijk beschikbaar gestelde budget dienen uit te voeren, wordt het deel dat uitstijgt boven de rijksbijdrage vanaf 2015 in drie jaar afgebouwd tot het niveau van die bijdrage.

2. Onttrekking stelpost Algemene uitkering Gemeentefonds (a, b, c)

De dekking voor de in de decembercirculaire gemeentefonds 2012 aangekondigde opheffing van het, Btw-compensatiefonds - in het onderhandelingsakkoord van 18 januari jongstleden omgezet in een korting op het gemeentefonds - alsmede de gevolgen van het Oranjeakkoord kunnen worden opgevangen door de stelpost Algemene uitkering. De stand van de stelpost komt hiermee op een bedrag van ca. € 2,8 miljoen (vanaf 2016).

3. Overige dekkingsmaatregelen

Als dekkingrichting voor het restant nadelig saldo kiezen wij voor de onderstaande dekkingsmaatregelen:

a. Extra bezuinigingen VRU

Het Algemeen bestuur van de VRU heeft een tweede tranche bezuinigingsopdracht van 5% van de gemeentelijke bijdrage aan de VRU opgelegd en opdracht gegeven hiertoe voorstellen uit te werken op basis waarvan nog dit jaar dient te worden besloten over de invulling van deze tranche, naar inhoud en tempo.

b. Overdragen beheerstaken naar inwoners

Geheel in lijn met hetgeen wij in hoofdstuk 2 van deze Voorjaarsnota aangeven over de veranderende rol van de (gemeentelijke) overheid, zijn wij van mening dat de omslag gestimuleerd moet worden. Dit houdt in dat wij activiteiten die onze inwoners zelf gaan oppakken zullen faciliteren. Het overdragen van beheerstaken naar inwoners zal in onze overtuiging op termijn leiden tot besparingen op de gemeentelijke budgetten enerzijds terwijl de betrokkenheid van de inwoners met de eigen leef-omgeving juist wordt bevorderd.

c. Stofkamanalyse begroting

Naast de in de tabel 'actualisering financieel meerjarenperspectief' en bijlage 1 aangegeven begrotings-correcties, waarin vooral de focus op nog door te voeren correcties naar aanleiding van de herindeling heeft gelegen, onderzoeken wij ten behoeve van de nieuwe meerjarenbegroting de begroting in zijn geheel op mogelijke 'lucht in de begroting'. Daarbij sluiten wij onder meer de begrotingsramingen, daar waar dit in het kader van de eerdere heroverweging of taakstellingen nog niet is meegenomen, aan op onderliggende contractverplichtingen en lichten wij de begroting op basis van ervaringscijfers uit de jaren 2011 en 2012 door op mogelijke onderuitputting van budgetten. Wij verwachten dat deze stofkamanalyse een positieve bijstelling van ca. € 100.000 geeft.

d. Duurzaamheidsbeleid

Duurzaamheid is een belangrijk speerpunt uit het collegeprogramma 2011- 2014. Daarnaast is het thema ook in de discussies van de Strategische heroverweging diverse malen aan de orde geweest. Ons college bereidt in lijn daarmee een duurzaamheidsvisie voor, alsmede een businesscase duurzaamheid met concrete verdienmodellen. Uit deze verdienmodellen kan het besparingspotentieel van onze gemeente op het gebied van duurzaamheid worden afgeleid. Vooruitlopend hierop zetten wij in op een te bereiken stapsgewijze besparing van € 100.000 in 2015 oplopend naar € 200.000 vanaf 2017.

e. Economische ontwikkeling

De bijdrage aan de Economic Board Utrecht (EBU) worden door de gemeenten 'terugverdiend' door een toename van economische activiteiten. Voor de bijdrage van 2014 zal - indien het Algemeen Bestuur van het BRU daarmee instemt - het batig saldo over 2012 van de BRU ter grootte van € 395.000 worden bestemd voor de EBU. Daarmee komt de gemeentelijke bijdrage voor 2014 te vervallen.

f. Verhogen taakstelling vastgoedportefeuille

In de 2^e tranche Strategische heroverweging is een besparingsopgaaf op de vastgoedportefeuille van € 250.000 ingeboekt. In het kader van het vastgoedbeleid en de daaruit voortvloeiende effecten, stellen wij voor deze taakstelling fasegewijs te verhogen. Door het herstructureren van de vastgoedportefeuille kunnen de jaarlijkse exploitatie uitgaven, zoals beheer- en onderhoudskosten structureel worden verlaagd.

g. Rentebesparing vastgoedbeleid

Daarnaast wordt door verkoop van vastgoed een incidentele opbrengst gegenereerd. Deze opbrengst kan worden gebruikt om leningen af te lossen, waardoor de gemeente minder rente hoeft te betalen en de jaarlijkse rentelasten derhalve dalen.

h. Verhogen formatieve taakstelling PUSH 1

In de 1^e tranche van de Strategische heroverweging is een taakstelling opgenomen voor personele / materiële gevolgen, verbonden aan het niet meer c.q. in gewijzigde vorm uitvoeren van taken. Deze taakstelling bedraagt € 100.000 in 2014 en € 200.000 structureel vanaf 2015. Daarbij ging het om een eerste inschatting van de effecten van de heroverweging op de organisatie vooruitlopend op de implementatie van de heroverwegingsvoorstellen. Op basis van de in 2012 doorgevoerde voorstellen, zijn wij van mening dat de omvang van de personele / materiële gevolgen van de Strategische heroverweging hoger is dan wij aanvankelijk voorzagen. Wij verdubbelen daarom de taakstelling uit de 1^e tranche naar € 200.000 in 2014 en € 400.000 vanaf 2015.

i. Intensivering ambtelijke samenwerking

In het kader van de Strategische heroverweging zijn reeds efficiencyvoordelen van samenwerking op bedrijfsondersteunende taken ingeboekt. Daarnaast zal intensivering van ambtelijke samenwerking in de breedte van het gemeentelijk takenpakket een aanvullend inverdieneffect hebben. Daarbij kan onder andere worden gedacht aan deling van kosten, gezamenlijke uitvoering en effecten van schaalgrootte.

3.3.2 Resumé financieel meerjarenperspectief 2014 – 2017

Met de bovenstaande keuzes en structurele dekkingsmaatregelen presenteren wij bij deze Voorjaarsnota een meerjarenraming met een positief saldo voor de jaren 2014 tot en met 2016. Voor het jaar 2017 presenteren wij vooralsnog, gelet op de diverse ontwikkelingen waar gemeenten zich de komende jaren voor gesteld zien (zoals de decentralisaties, maar ook de ontwikkeling van de economie) en waarvan op dit moment de effecten zowel in inhoudelijke als financiële zin onvoldoende duidelijk zijn, een niet sluitend beeld. Wij monitoren deze ontwikkelingen nauwkeurig en zullen op de daarvoor geëigende cyclusmomenten de voortgang aan uw raad voorleggen.

4 Uitwerking hoofdlijnen beleid programmaniveau

Per programma worden in dit hoofdstuk de hoofdlijnen benoemd, die richting geven aan het beleid op programmaniveau, en uiteindelijk het kader vormen voor verdieping in de Programmabegroting 2014. De uitwerking is enerzijds gebaseerd op de inhoud van de strategische thema's/onderwerpen van hoofdstuk 2 en anderzijds betreft het autonome ontwikkelingen die op de gemeente afkomen. Voortzetting en doorontwikkeling van reeds in gang gezet beleid is niet bij de uitwerking van dit hoofdstuk betrokken.

4.1 PROGRAMMA 1 Bestuur en Dienstverlening

Binnen dit programma speelt een aantal ontwikkelingen, waarvan de belangrijkste zijn:

- Regionale samenwerking waarbij voorop staat dat nog meer maatwerk geleverd kan worden in het kader van de (brede) dienstverlening
- In 2013 zal de definitieve keuze worden voorgelegd over de huisvesting van de organisatie, gecombineerd met de implementatie van Het Nieuwe Werken.

Verder zijn er drie financiële aangelegenheden binnen dit programma van belang, te weten: extra budget voorzieningen digitale overheid, vermindering aantal raadsleden en voorziening APPA. Hiervoor wordt verwezen naar bijlage 1.

4.2 PROGRAMMA 2 Veiligheid

In 2014 richten we ons volledig op uitvoering van het Integraal Veiligheidsplan (IVP), alsmede de regionale veiligheidstrategieën. De focus ligt op het behalen van de doelstellingen conform de vastgestelde prioriteiten en thema's. Aan het einde van de looptijd van het IVP in 2015 dienen de navolgende resultaten te zijn gerealiseerd:

- daling van het algemeen misdaadcijfer
- reductie veel voorkomende criminaliteit
- bevordering van het veiligheidsgevoel.

Ook in 2014 worden inwoners via burgerparticipatie meer betrokken bij de aanpak van diverse sociale veiligheidsproblemen in hun eigen wijk. De oprichting van buurtsignaleringsteams wordt gestimuleerd en de betrokkenheid van hondenbezitters bij de leefbaarheid en veiligheid van hun eigen buurt wordt optimaal benut. De burgemeester is nog nadrukkelijker een boegbeeld voor de handhaving van openbare orde en veiligheid, mede door de rol die social media inneemt bij incidenten en calamiteiten.

Op dit moment loopt er binnen de Veiligheidsregio Utrecht het project Veiligheidszorg Op Maat. In dit project wordt opnieuw gekeken naar de regionale veiligheidszorg. Door maatwerk te hanteren voor de diverse taken wordt nagestreefd de veiligheidszorg efficiënter uit te voeren.

Binnen dit programma is één financiële aangelegenheid relevant, zijnde de buitengewoon opsporingsambtenaren (Boa's). Hiervoor wordt verwezen naar bijlage 1.

4.3 PROGRAMMA 3 Beheren Leefomgeving

Beleidsmatige en autonome ontwikkelingen

In 2013 wordt het project Kockengen Waterproof afgerond. Dat betekent dat er dan een lange termijn visie ligt voor deze kern en de aanliggende polder. Die visie is gevat in een door provincie, waterschap en gemeente gedragen 'agenda 2063'. Verder zijn er aanbevelingen voor de duurzame ontwikkeling van het 4^e kwadrant en is er een uitvoeringsplan voor de aanpak van de verzakte delen van het openbaar gebied van de kern vanaf 2014. Dat laatste is een kostbare zaak die mogelijk niet binnen bestaande middelen kan worden gefinancierd. Het is nog te vroeg voor een indicatie van het mogelijk extra benodigde budget.

In 2012 hebben we de uitgangspunten geformuleerd om de regie op het beheer en onderhoud van de voorzieningen voor openbare verlichting te versterken. Het aantal klachten door storingen moet worden teruggedrongen. Het bestaande areaal moet worden gemoderniseerd om de veiligheid voor de inwoners te verbeteren en om energie te besparen. Wetgeving vereist dat energielevering en installatiebeheer van elkaar gescheiden worden en dat overeenkomsten eindig zijn. Daartoe worden de huidige leasecontracten ontbonden en brengen wij nieuwe contracten op de markt, waarin continuïteit en duurzaamheid gewaarborgd zijn. Door hierin samenwerking te zoeken met gemeenten in de regio behalen we financieel voordeel, waaruit investeringen in duurzaamheid, energiebesparing

en verbetering van de veiligheid worden bekostigd. In 2013 krijgt de samenwerking gestalte, uitmondend in contracten met marktpartijen in 2014.

In 2014 zal organisatorisch worden ingezet op de uitvoering van de verkeersvisie.

4.4 PROGRAMMA 4 Onderwijs, Kinderopvang en Jeugdzorg

Beleidsmatige en autonome ontwikkelingen

Voor programma 4 ligt de impact van de eerder beschreven decentralisaties met name binnen de opgave om de lokale, laagdrempelige voorzieningen voor jeugd, zoals onderwijs, kinderopvang en peuterspeelzalen, voor te bereiden op de herinrichting van ons sociaal domein. Deze voorzieningen zijn immers onmisbaar wil de gemeente werken volgens de principes van 'dicht bij huis' in wijken en kernen met eigen kracht, conform het uitgangspunt 'één huishouden, één plan, één regisseur'. Daarnaast is de eerste lijns jeugdzorg, zoals het centrum voor jeugd en gezin en de jeugd-gezondheidszorg, deels ondergebracht in programma 4. De transitie jeugdzorg heeft direct invloed op deze bestaande functies. Wat de financiële gevolgen zullen zijn in 2014 en daarna, is op dit moment nog niet bekend.

Onderwijs

Passend Onderwijs

De wet Passend Onderwijs treedt in werking per 1 augustus 2014 en heeft tot doel aan elke leerling die bij een school wordt aangemeld of daar staat ingeschreven, een passend aanbod te doen. Verwijzing naar specialistische vormen van hulp wordt zoveel mogelijk voorkomen. Met name op het gebied van (school)maatschappelijk werk, leerlingenvervoer en onderwijshuisvesting kunnen zich financiële consequenties voordoen die op dit moment nog niet zijn in te schatten.

School)maatschappelijk werk

Het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs (VO) waarvan Stichtse Vecht met 4 VO scholen deel uitmaakt heeft een experimenteerstatus en voert het Passend Onderwijs al vervroegd in vanaf 1 augustus 2013. Zij heeft daarvoor zorgplannen (ondersteuningsplannen) geformuleerd. Dit heeft direct consequenties, met name voor de invulling van het maatschappelijk werk. In deze nieuwe werkwijze heeft het (school)maatschappelijk werk als een van de kernpartners een belangrijke plaats in het ondersteuningsteam voor de schooljeugd.

Onderwijsachterstandenbeleid

De Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie (wet OKE) verplicht gemeenten onderwijsachterstanden te voorkomen en te bestrijden. De financiële implicaties hiervan zijn vermeld in hoofdstuk 3 en bijlage 1.

Onderwijshuisvesting

Overheveling buitenonderhoud primair onderwijs uitgesteld tot 2015

Naar verwachting zal de Tweede Kamer in de loop van 2013 een wetsvoorstel voor de overheveling van het buitenonderhoud primair onderwijs naar schoolbesturen behandelen. De streefdatum voor de invoering van de nieuwe wet is 1 januari 2015. Tot de wetwijziging blijft de huidige procedure van aanvragen voor het bekostigen van de voorzieningen onderhoud en aanpassing door de schoolbesturen en vaststellen van het programma door het college ongewijzigd.

Financiën

Budgettair relevante onderwerpen zijn:

- afroming gemeentefonds onderwijshuisvesting
- herstellen budget onderwijsachterstandenbeleid (OAB)
- (meerjarig) bijstellen van de raming CJG

Voor een financiële toelichting op deze onderdelen wordt verwezen naar bijlage 1.

Risico's

Als we niet in staat zijn om een goede invulling te geven aan een preventieve aanpak door middel van (school)maatschappelijk werk binnen het onderwijs kan dat een zwaardere en duurdere aanpak in een latere fase als consequentie hebben. De gemeente is in 2015 verantwoordelijk voor alle vormen van zorg voor de jeugd. De uitname uit c.q. extra korting op het gemeentefonds in relatie tot onderwijshuisvesting (zie hoofdstuk 3) is een autonome ontwikkeling en vormt een financieel risico voor de gemeente. Over de omvang van de uitname komt op zijn vroegst in de mei-circulaire 2013 meer informatie als duidelijk wordt op welke wijze de ontwikkelingen in de maatstaven van het gemeentefonds worden vertaald. De investering voor vervangende nieuwbouw voor vestigingen 't Palet Maarssen-dorp zal worden betrokken bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2014-2017.

4.5 PROGRAMMA 5 Cultuur, Cultureel erfgoed, Sport en Recreatie

Beleidsmatige en autonome ontwikkelingen

In de visie 'Focus op Morgen' staan de menselijke maat, de schoonheid van het gebied en de economische vitaliteit in Stichtse Vecht centraal. De beleidsontwikkelingen op het gebied van recreatie, cultuur, erfgoed en sport dragen bij aan het behouden en versterken van deze kwaliteiten en aan een vitaal en duurzaam Stichtse Vecht. Wij gaan hierbij uit van de eigen kracht van deze kernen en de verantwoordelijkheid van de inwoners. De bestuurlijke thema's van dit programma vormen een verbindend element: door een toegankelijke vrijetijdsbesteding wordt de ontmoetingsfunctie versterkt en participeert men op een sociale wijze in de samenleving. Hierbij wordt ingezet op een functioneel gebruik van de openbare ruimte.

Onze wens is om een actieve, doortastende, duidelijke en toegankelijke partner te zijn voor inwoners, verenigingen, bedrijven, instellingen en de regio. Wij spelen in op de lokale vraag en willen samen met lokale partners optrekken. Wij vragen van onze maatschappelijke partners dat zij zich klaar maken voor de toekomst en dat zij zich meer ondernemend en zelfstandig opstellen. In deze fase vervullen wij daarbij zelf een verbindende, makelende en faciliterende rol. Deze veranderende rol wordt op een professionele, bedrijfsmatige wijze ingevuld. Daarnaast wordt bovenlokaal partnerschap gezocht waar dit een meerwaarde biedt voor Stichtse Vecht.

Risico's

De relatie overheid en inwoner verandert en wordt gelijkwaardiger. De rol van de lokale overheid wordt meer die van een goede buur, die er is als je haar nodig hebt. De zelfredzaamheid c.q. 'samenredzaamheid' van de inwoners wordt optimaal benut, om zodoende de beleidsdoelen te kunnen realiseren. De gemeente springt bij waar dat nodig is. Dit vraagt een omslag in doen en denken van alle betrokkenen. Daarbij is het essentieel dat wij (gemeente en onze maatschappelijke partners) in deze veranderende rol en houding elkaar tijdig en zorgvuldig meenemen (samenredzaamheid). Wanneer wij hier niet in slagen, loopt de binding in de Stichtse Vecht risico.

4.6 PROGRAMMA 6 Werk en Inkomen

Beleidsmatige en autonome ontwikkelingen

Zoals in hoofdstuk 2 is aangegeven, schuift in het kader van het sociaal akkoord de inwerkingtreding van de Participatiewet door naar 1 januari 2015. Deze nieuwe regeling vervangt de huidige Wet werk en bijstand (WWB), Wet sociale werkvoorziening (WSW) en een deel van de Wajong. De Participatiewet is een door de Rijksoverheid geplande wijziging waarop de gemeente als zodanig slechts een beperkte invloed kan uitoefenen. In 2013/2014 staan de volgende zaken centraal:

- de inrichting van controle op rechtmatigheid van uitkeringen,
- het vormgeven van samenwerking met werkgevers in samenspraak met de regio met het doel de nieuwe doelgroep van de participatiewet vanaf 2015 op de arbeidsmarkt te brengen,
- het herstructureren van de sociale werkvoorziening, met name de beschutte werkomgeving,
- de bezuinigingen op het re-integratiebudget vanaf 2015,
- de integrale benadering van de decentralisaties begeleiding, zorg (w.o. jeugd), werk en passend onderwijs

Financiën

Voor een financiële toelichting op de budgettaire relevante onderwerpen: WSW/werkgelegenheid en bijstand wordt verwezen naar bijlage 1.

Risico's

Participatie en bijstand zijn communicerende vaten. Minder inzet op participatie betekent meer uitgaven op inkomen. Voor de WSW geldt dat het risico zit in de exploitatiebijdrage per arbeidsplaats. Als het SW-bedrijf er niet in slaagt om een efficiency-slag te maken, nemen die tekorten toe met het risico dat de gemeente daarvoor een extra bijdrage moet leveren.

4.7 PROGRAMMA 7 Welzijn en Zorg

Beleidsmatige en autonome ontwikkelingen

Algemeen

De komende jaren staat de gemeente voor de opgave drie omvangrijke decentralisaties een lokale inbedding te geven. In volle omvang worden gemeenten hiervoor per 1 januari 2015 verantwoordelijk. Strikt genomen gaat het hierbij om *autonome*, wettelijk verankerde operaties. Deze gaan vergezeld van aanzienlijke budgetkorting. Tegelijkertijd, en dit is cruciaal, heeft de gemeente de regie over de *wijze waarop* die decentralisaties lokaal worden ingebed. Nader Rijksbeleid dient in de komende periode weliswaar nog te worden vastgesteld, uitgaande van het Regeerakkoord, maar de gemeente legt in 2013 zelfbewust een solide fundament voor deze ingrijpende herinrichting van het sociale domein, om de ondersteuning en zorg voor met name inwoners in kwetsbare omstandigheden, met ingang van 2015 zo goed mogelijk te borgen. De visie 'Samen sterk in Stichtse Vecht' biedt hier de leidraad voor, met 'eigen kracht' en 'samenredzaamheid' als uitgangspunten. Ondersteuning en zorg worden – integraal en programmatisch – meer aan de voorkant (i.p.v. aan de dure achterkant van de keten), 'dicht bij huis' in wijken en kernen en dus effectiever en efficiënter georganiseerd, conform het uitgangspunt 'één huishouden, één plan, één regisseur'.

Binnen de AWBZ zijn op dit moment ontwikkelingen gaande die reeds met ingang van 2014 van invloed zijn op het gebruik van zowel voorliggende voorzieningen als Wmo-voorzieningen. Het gaat om het scheiden van wonen en zorg (waardoor zorgbehoevende inwoners langer thuis blijven wonen), om

Voorjaarsnota 2013 Gemeente Stichtse Vecht

17 april 2013 Versie 1.0 definitief

de overheveling van de dagbesteding naar de gemeente, om een beperking van de persoonlijke verzorging en van de huishoudelijke hulp, en om het verhogen van de drempel voor het verkrijgen van de gebruikelijke zorg. Ook voor deze maatregelen die al per 1-1-2014 van kracht worden, geldt dat Rijksbeleid nog in de loop van 2013 dient te worden vastgesteld.

Gevolg van al deze maatregelen zal zijn dat ook in 2014 naar verwachting meer inwoners een beroep doen op de individuele Wmo-voorzieningen op het gebied van wonen en vervoer en op voorliggende (welzijns)voorzieningen.

Financiën

Voor een financiële toelichting op het onderdeel WMO: 'beperking Huishoudelijk Hulp inkomensafhankelijk' wordt verwezen naar hoofdstuk 3 en bijlage 1.

Risico's

Druk op gemeentelijke Wmo-voorzieningen

Uit hoofde van het compensatiebeginsel in de Wmo doen inwoners in 2014 – met het extramuraliseren van een aantal AWBZ-voorzieningen en het wegvallen van de AWBZ-financiering van de dagbesteding – mogelijk een groter beroep op gemeentelijke Wmo-voorzieningen. Ook het beroep op andere (voorliggende) voorzieningen zoals welzijn, neemt naar verwachting toe. Dit geeft uiteraard een financiële druk op de beschikbare 'open einde' budgetten.

Implementatietraject

Het tijdpad voor het voorbereiden en implementeren van de hier genoemde ontwikkelingen is kort. De wettelijke kaders zijn nog grotendeels onbekend, de diverse ontwikkelingen hangen nauw met elkaar samen, en gaan gepaard met flinke efficiencykortingen vanuit het Rijk. Een goede implementatie is vereist en vergt niet alleen een organisatorische herinrichting van het sociale domein maar ook een cultuuromslag waarbij eigen kracht en samenredzaamheid van inwoners voorop staan. Als gemeente moeten we een stap terug, maar als inwoners die stap naar voren niet maken, lopen we als gemeente een groot risico, ook in financieel opzicht.

4.8 PROGRAMMA 8 Natuur en Milieu

Beleidsmatige en autonome ontwikkelingen

Samenwerking in de waterketen

Eind 2012 en begin 2013 zijn samenwerkingsovereenkomsten gesloten met de beide waterschappen (Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden) binnen het grondgebied van Stichtse Vecht. Deze samenwerkingsovereenkomsten geven ons de mogelijkheid om per project af te wegen met welk waterschap we samenwerken. Aan de hand van inmiddels beschikbare plannings van de uit te voeren projecten worden keuzes gemaakt omtrent de deelname hierin en bij welk waterschap.

Duurzaamheid

De gemeente is verantwoordelijk voor het mobiliseren van de duurzaamheidskracht. Dit houdt in dat we de totstandkoming van kansrijke duurzaamheidsinitiatieven zullen faciliteren en de krachten in de samenleving willen mobiliseren, vooral door aansluiting te zoeken bij initiatieven (in wording). Dit is bovendien kosteneffectief omdat het ondernemersrisico wordt benut.

De gemeente wil op het gebied van afval komen tot een transitie (structurele verandering) van afvalstromen naar kringloop- en grondstoffenstromen, *social return* en de kosten hiervan maken deel uit van deze transitie.

4.9 PROGRAMMA 9 Wonen en Ondernemen

Beleidsmatige en autonome ontwikkelingen

De gemeenten en de twee stadsregio's (Utrecht en Amsterdam) in het platform Regionaal Economisch Stimulering (PRES) zijn voornemens bij te dragen aan de Economic Board Utrecht (EBU). De EBU heeft als doel de krachten te bundelen van overheden, kennisinstellingen en (maatschappelijke) ondernemingen om de regionale economie te versterken. Daarnaast beoogt de EBU om groeiende maatschappelijke problemen op te lossen in regionaal verband. In de Board zitten vertegenwoordigers vanuit het bedrijfsleven, overheid en kennisinstellingen. De verschillende partijen willen in de Economic Board Utrecht gezamenlijk de verantwoordelijkheid nemen voor versterking van de regionale economie. Vanuit de overheid nemen vijf bestuurders deel. De totale Board bestaat uit niet meer dan ongeveer twintig personen - topmensen en bestuurders - onder voorzitterschap van de Commissaris van de Koningin van de provincie Utrecht.

De productie van woningen loopt voor het eerst sinds jaren terug. Dit komt onder andere door de moeilijke economische situatie en de dalende woningprijzen. Er bestaat echter nog altijd een grote behoefte aan woonruimte, zeker in het Randstedelijk gebied. Stichtse Vecht heeft gekozen voor een evenwichtige benadering, waarbij gestreefd wordt naar voldoende plancapaciteit in het belang van de natuurlijke aanwas van de bevolking en het voorzieningenniveau, maar ook niet teveel plancapaciteit, gelet op het behoud van het open karakter van de omgeving. Een deel van de inwoners is aangewezen op sociale huurwoningen. In de huidige economische omstandigheden staat de realisatie van het sociale segment in de nieuwbouw onder druk. Stichtse Vecht wil dat bij de realisatie van projecten een deel van de woningen in de sociale sector wordt gebouwd. Wij signaleren ook een groeiende groep woning-zoekenden waarvan het inkomen te hoog is om in aanmerking te komen voor een sociale huurwoning, maar die onvoldoende verdient om een hypotheek te krijgen. Het gaat om de groep van de 'middeninkomens'. Speciaal voor hen wil Stichtse Vecht aandacht vragen, omdat ook zij - door de werking van de Nederlandse woningmarkt - niet in staat zijn in hun eigen huisvesting te voorzien.

Deze hoofduitgangspunten zijn opgenomen in de Woonvisie 2013-2016 die ter vaststelling in mei 2013 voorligt en daarna verder zal worden uitgewerkt in concretere acties.

Financiën

Voor een financiële toelichting (EBU) wordt verwezen naar bijlage 1.

Risico's

Het niet deelnemen aan de Economic Board Utrecht kan de volgende risico's tot gevolg hebben:

- De huidige crisis en elkaar opvolgende bezuinigingsrondes nopen tot bundeling van krachten en middelen van de overheden, kennisinstellingen en (maatschappelijke) ondernemingen. Het niet deelnemen aan de EBU kan een verslechterde positie in de regio tot gevolg hebben. Omdat we hierdoor niet profiteren van de krachtenbundeling in de regio.

- Het onvermogen om groeiende maatschappelijke problemen als individuele organisatie op te lossen, zoals in de zorg of onderwijs, welke wel in gezamenlijk verband kunnen worden opgelost.

4.10 Onderwerpen verspreid over diverse programma's

Beleidsmatige en autonome ontwikkelingen

Vastgoed op orde.

De vastgoedportefeuille kan bij een adequate inzet en juiste afstemming in relatie tot het gewenste voorzieningenniveau per kern een wezenlijke bijdrage leveren aan de gewenste vitaliteit in de kernen en ook aan de bezuinigingsdoelstellingen (zie ook hoofdstuk 3).

Wij zijn voornemens om het gemeentelijk bezit van gebouwen zo klein en efficiënt mogelijk te maken, maar gebouwen te behouden die een maatschappelijke meerwaarde hebben en essentieel zijn voor de gemeenschap van onze kernen. Het gaat hier met name om dorpshuizen, sportaccommodaties en multifunctionele accommodaties. Beheer en exploitatie worden dan zo veel mogelijk ondergebracht bij een commerciële partij, een maatschappelijke partner of bij de gebruikers zelf. Daarvoor gaan we op zoek naar nieuwe beheer- en exploitatieconstructies, waarbij inwoners en maatschappelijke organisaties een actievere rol krijgen. Niet-maatschappelijk vastgoed wordt versneld afgestoten.

Risico's

Er zijn geen garanties dat ons vastgoed, bij de huidige markt, voor een goede prijs kan worden afgestoten. Het is belangrijk om een goede verkoopstrategie te voeren. Op dit moment is er sprake van achterstallig onderhoud van onze vastgoedportefeuille. De onderhoudsbudgetten zijn niet toereikend om dit te herstellen. We willen panden beter onderhouden om kapitaalsvernietiging te voorkomen. Hiertoe zouden de onderhoudsbudgetten die vrijvallen door verkoop ingezet kunnen worden. Als de gemeente deze efficiëncyslag niet maakt, bestaat er een risico voor inefficiënt ruimtegebruik, kaasschaafmethodes voor bezuinigingen, concurrentie tussen voorzieningen per kern, ad hoc beheer en onderhoud en (uiteindelijk) leegstand. Dit zal resulteren in vermindering van de vitaliteit in de kernen en in financieel nadeel voor de gemeente.

5 Risicoparagraaf

In hoofdstuk 4 zijn diverse ontwikkelingen beschreven, die risico's met zich meebrengen. In het kader van integraal risicomanagement heeft de raad op 26 februari 2013 de Nota risicomanagement vastgesteld. Ter uitvoering van deze nota is de organisatie bezig om alle risico's en de hieraan gekoppelde beheersmaatregelen goed in beeld te brengen en hierop periodiek te sturen. Mochten bepaalde risico's uit de VJN 2013 nog geen onderdeel vormen van het actuele risicobeheersingssysteem, dan zullen we in de Programmabegroting 2014 aanvullende maatregelen treffen.

Gemeente Stichtse Vecht
Postbus 1212
3600 BE Maarssen
0346 25 40 00

www.stichtsevecht.nl